

PORESKI SISTEM FRANCUSKE REPUBLIKE

Rezime

U svim savremenim državama, kao najznačajniji oblik javnih prihoda javljaju se porezi, koji predstavljaju davanje u novcu, koje država ubira od pojedinca i pravnih lica na osnovu svog finansijskog suvereniteta u cilju pokrivanja javnih potreba, odnosno javnih rashoda i to bez bilo kakve protivnanknade. Osnovna svrha oporezivanja je finansiranje propisanih nadležnosti države i njenih jedinica.

Savremeni poreski sistemi država međusobno se razlikuju, pri čemu su te razlike pre svega uslovljene političkim i privrednim uređenjem. Mesto i uloga pojedinih poreskih oblika različita je u industrijskim zemljama, u odnosu na zemlje u tranziciji. Imajući navedeno u vidu u radu će biti predstavljen poreski sistem Francuske, kao članice Evropske Unije sa najvišim nivoom javne potrošnje u zapadnoj Evropi.

Ključne reči: Francuska Republika, porez, fiskalni sistem.

UVOD

Poznato je da porezi predstavljaju najznačajniji oblik javnih prihoda u savremenim državama, pa su stoga uvek vrlo aktuelna tema i privlače dosta pažnje, kako kod ekonomskih stručnjaka, tako i u javnosti. Porezima i drugim javnim prihodima država obezbeđuje sredstva za finansiranje javnih potreba, a učešće javnih prihoda u društvenom proizvodu, ekonomski razvijenih zemalja, kreće se između jedne trećine i jedne polovine, pa zato ne čudi činjenica da se izučavanju poreza u pravnim i ekonomskim naukama pridaje veliki značaj.

Francuska Republika je po veličini druga privreda u evrozoni i spada u zemlje sa najvišim nivoom javne potrošnje u zapadnoj Evropi. Francuska Republika je jedna od zemalja sa relativno najvećim ukupnim poreskim opterećenjem, a poznata je i kao prva zemlja koja je uvela porez na dodatu vrednost. Poslednjih godina, promenom vlasti u Francuskoj, došlo je do reforme poreskog sistema čije se implikacije danas jasno uočavaju.

1. FRANCUSKA REPUBLIKA: OPŠTE KARAKTERISTIKE, POLITIČKO I EKONOMSKO UREĐENJE

Francuska republika je država u zapadnoj Evropi, a pored evropskog dela teritorije, površine 547.030 km², Francuskoj, kao punopravni delovi republike, pripadaju i prekomorske teritorije Gvadelup, Martinik, Francuska Gvajana i Reinion i dr. Ukupna površina teritorije Francuske, računajući i prekomorske posede, iznosi 640.679 km². Po površini, Francuska je 42. država u svetu, treća u Evropi, posle Rusije i Ukrajine, a najveća u Evropskoj uniji. Na severoistoku, Francuska se graniči sa Belgijom i Luksemburgom, na istoku sa Nemačkom i Švajcarskom, na jugoistoku sa Monakom i Italijom i na jugu sa Andorom i Španijom. Pored kopnenih granica, Francusku zapljuskuju vode Atlantskog okeana, na zapadu i severu, i Sredozemnog mora na jugu države.

Kada bismo govorili o reljefu Francuske, on je vrlo raznovrstan, počev od primorskih ravnica na severu i zapadu zemlje, preko valovitih visoravni Centralnog masiva, do venačnih planina, Pirineja i Alpa, na jugu i jugoistoku zemlje.

Prema podacima iz januara 2014. godine, u Francuskoj republici živi 65.820.916 stanovnika, od kojih većinu čine Francuzi keltskog i romanskog porekla, dok su u manjini zastupljeni Francuzi nemačkog, slovenskog, severnoafričkog, indokineskog i baskijskog porekla.¹⁰ Inače, Francuska ima veoma snažnu politiku asimilacije svih etničkih grupa u jednu francusku naciju, tako da se u Francuskoj veoma retko govori o autohtonim etničkim grupama i njihovim međusobnim jezičkim i kulturnim razlikama, i takav odnos predstavlja državnu politiku.

Po političkom uređenju Francuska je republika. Administrativno je podeljena na matičnu zemlju, koja obuhvata 22 regiona koji se dele na 96 departmana, 4 prekomorska departmana (Gvadelup, Martinik, Gvajana i Reinion), 5 prekomorskih zajednica (Francuska Polinezija, Valis i Fitina, Sen Pjer i

⁹ Nemanja Smajović, student master studija Javne finansije, Univerzitet odbrane, Vojna akademija, Generala Pavla Jurišića Šturma 33, Beograd, Srbija.

¹⁰ Prema izvoru sajta Privredne komore Srbije: <http://www.pks.rs/Predstavnistva.aspx?id=4&t=1&jid=1>, preuzeto dana 01.04.2014. godine.

Miklon i Severne i antarktičke francuske zemlje) i jednu teritorijalnu zajednicu sui generis (Nova Kaledonija).¹¹

Od francuske buržoaske revolucije i Deklaracije o pravima čoveka i građanina iz 1789. godine i prvog Ustava iz 1791. godine, ustavni sistem Francuske imao je burnu istoriju u kojoj su se smenjivali različiti režimi i oblici vladavine, od ustavne monarhije, preko radikalne levice i vlasti Direktorijuma, do De Golove Pete Republike i Ustava iz 1958. godine, koji je i danas na snazi. „Ustav iz 1958. godine ostaće poznat u komparativnom ustavnom pravu po tome što je kreirao novi model odnosa između izvršne i zakonodavne vlasti. Taj sistem se u teoriji naziva polupredsednički ili mešoviti predsedničko-parlamentarni sistem.“¹² Za razliku od čiste koncepcije parlamentarizma, po kojoj šef države ima samo reprezentativne funkcije, a sva izvršna vlast se nalazi u rukama Vlade, u polupredsedničkom sistemu izvršnu vlast dele ova dva organa, odnosno izvršna vlast ima dvojicu lidera: Predsednika republike, koji je šef države i Vladu, na čijem čelu se nalazi premijer kog imenuje predsednik. Parlament je dvodoman i sastoji se iz Narodne skupštine i posredno izabranog Senata, a u slučaju neslaganja dva doma Parlamenta, Narodna skupština ima poslednju reč, osim kod utavnih zakona.

Francuska ima jednu od najrazvijenijih privreda na svetu, članica je grupe G8, koja okuplja vodeće privrede sveta. Po visini bruto društvenog proizvoda, prema evidenciji Svetske banke za 2012. godinu, Francuska zauzima peto mesto u svetu, a druga je među zemljama Evropske unije.¹³ Prema podacima Svetske trgovinske organizacije, Francuska je 2012. godine bila šesti izvoznik i petu uvoznik robe u svetu.

Francuska ima mešovitu privredu koju karakteriše veoma razvijen privatni sektor, jaka javna preduzeća kao i uplitanje države. Država ima veliki uticaj u najvažnijim infrastrukturnim preduzećima, kao i većinsko vlasništvo nad železnicama, elektroprivredom, najvećim avioprevoznim i telekomunikacionim preduzećima.

Finansijske usluge, bankarstvo i sektor osiguranja su važni delovi francuske privrede. Pariska berza (fr. La Bourse de Paris) je veoma stara ustanova, koju je još 1724. osnovao Luj XV. Godine 2000. pariska, amsterdamska i briselska berza su se udružile i osnovale Juronekst. Ju ronekst se 2007. godine spojio sa Njujorškom berzom radi stvaranja najveće svetske berze En-Vaj-Es-I juronekst (engl.NYSE Euronext). Juronekst Pariz, francuski ogranak En-Vaj-Es-I juronekst grupe, po obimu trgovanja je druga berza u Evropi, posle londonske.¹⁴

Francuska preduzeća imaju vodeće pozicije u oblastima osiguranja i bankarstva: „Aksa“ je jedna od najvećih osiguravajuća kuća na svetu, dok su „BNP Pariba“ i „Kredi agrikol“ u februaru 2014. godini, po visini uloga, bile treća, odnosno četvrta banka na svetu.¹⁵

Karakteristike privrede Francuske možemo predstaviti sledećom tabelom:

rb	Ekonomski pokazatelji Francuske ¹⁶	
1	Stanovništvo (2011.g)	65.350.000
2	Stopa nezaposlenosti (2011.g)	9.8%
3	Minimalna mesečna zarada (2012.g)	1.096.94 evra neto (140 sati)
4	Prosečna neto zarada (2012.g)	1.605 evra
5	BDP u mlrd američkih dolara (2011.g)	2.800
6	Rang francuske	5. mesto u svetu
7	Stopa rasta BDP (2011.g)	+1.7%
8	Rast industrijske proizvodnje (2011.g)	+3.8%
9	Rast cene na malo (2011.g)	+2.3%
10	Potrošnja domaćinstva (2011.g)	+0.3%
11	Uvoz (2011.g)	498,39 mlrd evra (+11,76% u odnosu na 2010.g)
12	Izvoz (2011.g)	428,80 mlrd evra (+8,6% u odnosu na 2010.g)
13	Spoljnotrgovinski deficit (2011.g)	69.6 mlrd evra
14	Stopa pokrivenosti uvoza izvozom (2011.g)	86%
15	Strane direktne investicije u Francuskoj (2010.g)	51 mlrd evra

¹¹ Isto.

¹² Nusret E. Agić, Državno i društveno uređenje, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet kriminalističkih nauka Sarajevo, 2006. godine, str. 28

¹³ Prema izvoru sajta Svetske banke: <http://search.worldbank.org/data?qterm=gdp&language=EN&op=>, preuzeto dana 02.04.2014. godine.

¹⁴ Prema izvoru: <http://www.gralon.net/articles/economie-et-finance/bourse/article-la-bourse-de-paris---une-institution-depuis-1724-981.htm>, preuzeto dana 02.04.2014.godine.

¹⁵ Prema izvoru: <http://www.accuity.com/useful-links/bank-rankings/>, preuzto dana 02.04.2014.godine.

¹⁶ Prema izvoru sajta Privredne komore Srbije: <http://www.pks.rs/Predstavnistva.aspx?id=4&t=2&jid=1>, preuzeto dana 02.04.2014.godine.

16	Javni dug u mlrd evra (2010.g)	1.591 mlrd evra
17	Javni dug u procentima BDP (2010.g)	82.9%
18	Deficit državnog budžeta (2011.g)	103.1 mlrd evra
19	Deficit u procentima BDP (2011.g)	5.2%

Francuska je tokom svoje istorije bila veliki proizvođač poljoprivrednih proizvoda. Veliki predeli plodne zemlje, primena savremene tehnologije, i subvencije Evropske unije doprineli su da Francuska postane vodeći proizvođač i izvoznik poljoprivrednih proizvoda u Evropi (što čini 20% poljoprivredne proizvodnje u EU) i treći je izvoznik poljoprivrednih proizvoda u svetu.¹⁷

Što se tiče rudarstva, energetike i industrije, Francuska leži na velikim rudnim bogatstvima, od kojih se posebno ističu nalazišta uglja, gvozdene rude, boksita, cinka, kamene soli, nafte i prirodnog gasa. Industrija je najrazvijenija u pariskom basenu, pogotovo crna i obojena metalurgija, tekstilna, prehrambena, automobilska, avionska, industrija guma i mašinska industrija. Takođe, ističu se i hemijska i elektronska industrija.

Francuska je evropski rekorder u proizvodnji i distribuciji električne energije iz nuklearnih elektrana. Oko 78% potreba države za energijom zadovoljavaju 59 nuklearnih elektrana, po čemu je druga u svetu, iza SAD. Sa druge strane francuska troši samo 40% energije proizvedene u nuklearnim elektranama, a ostatak izvozi, zarađujući godišnje milijarde dolara, po čemu su svetski rekorderi.¹⁸

Francuska je jedna od najvećih i najznačajnijih zemalja u Evropi. Ona izlazi na niz veoma važnih mora i proteže se kroz niz veoma važnih oblasti (Atlantik, Lamanš, Sredozemlje, oblast Alpa, doline Rajne i Rone), pa je shodno tome mnogi smatraju ključnom zemljom zapadne Evrope.

2. FRANCUSKA REPUBLIKA: OPŠTE KARAKTERISTIKE, POLITIČKO I EKONOMSKO UREĐENJE

Ako bismo govorili o početku ideje o stvaranju evropskog jedinstva, ne možemo, a da ne pomenemo najrasprstanjeniju definiciju Evrope, najpre u geopolitičkom smislu, koju su, nakon završetka Drugog svetskog rata i konačne pobede nad fašizmom, bivši francuski predsednik Šarl de Gol, njegov nemački kolega Konard Adenauer i tadašnji britanski premijer Winston Čerčil s ponosom uzvikivali, govoreći o „Evropi od Urala do Atlantika“¹⁹. Ideja je bila stvaranje zajednice zapadnoevropskih država kako bi se zauvek izbeglo vraćanje stravične ratne prošlosti, koja se između Francuske i Nemačke prethodnih decenija ponavljala više puta. Po zamisli Žana Monea, francuskog stratega i stručnjaka za razvoj, jedini efikasan način sprečavanja tih sukoba jeste uspostaviti kontrolu nad Rurskom oblasti, središtem nemačke teške i vojne industrije, pa je tako nastao predlog o stavljanju francuske i nemačke proizvodnje uglja i čelika pod zajedničku upravu, tzv. Visoku komisiju. Kasnije, kroz više različitih ugovora (Pariski ugovor, Rimski ugovor itd.) stvarana je Evropska zajednica, koja se sa područja čelika i uglja širila i na druga područja, u vidu carinske unije i stvaranja zajedničkog tržišta. Pristupanjem novih članica, koje su se kroz nekoliko talasa proširenja priključivale inicijalnom bloku (Francuska, Nemačka, Belgija, Holandija, Luksemburg i Italija), zajednica je sve više rasla.

Za Evropsku uniju, od Mاستrihtskog ugovora o Uniji iz 1993. godine, može se reći da postaje sve više jedinstvena nadnacionalna ekonomska, politička, carinska, monetarna, ali i odbrambeno–sigurnosna integracija država koje geografski pripadaju evropskom prostoru. Pored ukidanja carina i stvaranja jedinstvenog tržišta, početkom 1999. godine kreirana je nova valuta – evro – kao vrhunac progressa ekonomske i monetarne unije Evrope. Evro je zamenio valute 11 evropskih zemalja, među kojima se nalazi i Francuska Republika. Iako su nacionalne valute tih zemalja nastavile da egzistiraju sve do 2002. godine, one su bile podjedinice evra. Svrha uvođenja jedinstvene valute jeste povećanje finansijskog potencijala fonda, kao i smanjenje kursnog rizika.

Današnju Evropsku uniju Francuzi mogu smatrati ishodištem svoje početne spoljno-političke inicijative nakon Drugog svetskog rata, koja je vremenom postala centralni projekat njihove politike prema Evropi, tj politike koja je u ciklusima imala i primarno liderske ambicije u odnosu na ostale države članice.

Danas, Evropska unija je najmoćnija regionalna organizacija koja trenutno u svetu postoji. Za Evropsku uniju se može reći i da je federacija i da je konfederacija, u zavisnosti od toga u kojim oblastima su države članice svoj suverenitet prepustile Evropskoj uniji. S druge strane, određeni broj članica rukovodi samostalno svojim politikama od nacionalnog interesa, kao što su inostrani poslovi, odbrana ili valuta. Razvojem Evropske unije došlo se do toga da se nadležnosti u njoj mogu podeliti u 3 osnovne grupe:²⁰

¹⁷ A Panorama of agriculture and the agri-food industries, France 2008, str. 14-17.

Preuzeto sa sajta: http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/panorama_agriculture_ed2008EN.pdf dana 03.04.2014.godine

¹⁸ „kWh Elektroprivreda Srbije“, broj 430, novembar 2009.godine, str. 45.

Preuzeto sa sajta: http://www.eps.rs/Kwh/broj_430w.pdf dana 03.04.2014.godine

¹⁹ Prema izvoru: http://ceppe.ba/bos/index.php?option=com_content&view=article&id=47&Itemid=12, preuzeto sa sajta dana 03.04.2014.godine.

²⁰ Prema izvoru: http://www.dadalos-europe.org/kr/grundkurs_3/etappe_6.htm, preuzeto sa sajta dana 03.04.2014. godine

Isključiva nadležnost EU	Podijeljena nadležnost (EU i zemlje članice)	Podupiruća nadležnost EU
Ovde samo Unija može donositi zakone i zakonske odredbe. Zemlje članice mogu samo delovati ukoliko ih Unija ovlasti ili ako sprovode zakonske akte Unije.	Ovde mogu i Unija i zemlje članice donositi zakone. Zemlje članice nadležne su samo ako Unija ne sprovodi svoju nadležnost.	Ovde je Unija nadležna sprovesti mere podrške, koordinacije ili dopunjavanja mera zemalja članica, ali tako da nadležnost Unije ne zameni nadležnost zemalja članica u ovoj oblasti
PRIMERI:	PRIMERI:	PRIMERI:
Carinska unija. Definisanje pravila tržišnog nadmetanja koje je potrebno za funkcionisanje domaćeg tržišta. Monetarna politika – za one zemlje koje su prihvatile evro. Očuvanje biološkog pomorskog blaga. Zajednička trgovinska politika.	Domaće tržište. Socijalna politika. Poljoprivreda i ribarstvo. Ekologija. Zaštita potrošača. Energija. Pravo, bezbednost i ljudske slobode.	Zaštita i poboljšanje ljudskog zdravlja. Industrija. Kultura. Turizam. Obrazovanje i sport. Zaštita od katastrofa i elementarnih nepogoda. Saradnja javnih uprava.

Ukoliko bismo se dotakli socijalne i fiskalne politike, Francuska Republika poslednjih godina sprovodi ozbiljne reforme po tim pitanjima. Jedna od prvih mera koju je Vlada usvojila jeste poresko rasterećenje privrednika u visini od 20 milijardi evra u naredne tri godine, što bi trebalo da smanji troškove rada za 6%. Od 2012. godine opšta stopa PDV se povećala sa 19.6% na 20%. Povećanje poreza u Francuskoj dostiže vrednost od 7.2 milijardi evra, a povećanje je uglavnom ciljano prema najbogatijim domaćinstvima i najvećim korporacijama. Prihode od povećanih poreza bankama i velikim korporacijama trebalo bi koristiti u cilju smanjenja deficita budžeta. To su samo neke od mera koje je donela politička promena i dolazak socijalistička vlast u Francuskoj.

Sledeća tabela prikazuje učešće pojedinih poreza u društvenom bruto proizvodu zemalja članica OECD u 2008. godini (BDP je 100%)²¹

Država / Porez	Porez na dohodak fizičkih lica (1100)	Porez na dobit preduzeća (1200)	Porezi na imovinu (4000)
Australia	10.2	5.9	2.2
Austria	9.9	2.5	0.5
Belgium	13.5	3.3	2.2
Canada	12	3.3	3.4
Chile			1.2
Czech Republic	3.7	4.2	0.4
Denmark	25.2	3.4	2
Finland	13.3	3.5	1.1
France	7.5	2.9	3.4
Germany	9.6	1.9	0.9
Greece	4.8	2.5	1.5
Hungary	7.8	2.6	0.9
Iceland	13.2	1.9	2.2
Ireland	8	2.8	1.8
Israel	7.3	3.5	3.2
Italy	11.6	3.7	1.9
Japan	5.6	3.9	2.7
Korea	4	4.2	3.2
Luxembourg	7.7	5.1	2.6
Mexico			0.3

²¹ OECD (2010), Revenue Statistics 2010 – Special feature: Environmental Related Taxation, OECD Publishing

Netherlands	7.5	3.2	1.6
New Zealand	13.7	4.4	1.9
Norway	9.1	2.5	1.2
Poland	5.4	2.7	1.2
Portugal	5.6	3.6	1.3
Slovak Republic	2.8	3.1	0.4
Slovenia	5.9	2.5	0.6
Spain	7.1	2.8	2.3
Sweden	13.8	3	1.1
Switzerland	9.1	3.3	2.2
Turkey	4	1.8	0.9
United Kingdom	10.7	3.6	4.2
United States	9.9	1.8	3.2
OECD Total	9	3.5	1.8

2. PORESKI SISTEM U FRANCUSKOJ REPUBLICI

„Poreskim sistemom naziva se skup poreza, taksa, doprinosa, naknada i drugih javnih prihoda (dažbina) uvedenih u jednoj zemlji i povezanih u celinu, kojima se mogu ostvariti ne samo ciljevi poreske politike.“²² Poreski sistem se može definisati i kao skup svih poreskih oblika povezanih u jedinstvenu i konzistentnu celinu. Dok u teoriji postoji idealni poreski sistem, koji bi činili porezi povezani određenom zajedničkom svrhom, tj onim što se porezima želi postići, u praksi srećemo poreske oblike koji su u različitom vremenu i sa različitim namerama uvršćeni u sistem prihoda određene zemlje.

Poreski sistem, osim standardnih poreza koji se sreću u poreskoj strukturi najvećih broja zemalja: porez na dohodak, porez na dobit, porez na promet, porez na imovinu itd, sačinjavaju i neki drugi oblici javnih prihoda fiskalnog tipa, čija je izdašnost po pravilu mala, a kojima se ostvaruju neki drugi, ekstrasfiskalni ciljevi oporezivanja: ekonomski, socijalni, demografski, politički, psihološki i slično.

Što se tiče poreskog sistema Francuske republike, promenom vladajućeg režima i dolaskom predsednika Olanda, došlo je do velikih reformi u oporezivanju. Poreski sistem Francuske republike obradiću kroz tri najznačajnija poreza: porez na dohodak fizičkih lica, porez na dobit preduzeća i porez na imovinu.²³

2.1. Porez na dohodak fizičkih lica

Svako fizičko lice bez obzira da li je građanin Francuske, ili ne, podleže sistemu oporezivanja naravno ukoliko ispunjava određene kriterijume:

1. Lični kriterijum (lice čije je stalno mesto boravka na teritoriji francuske će se smatrati francuskim obveznikom. Domom se smatra mesto gde obveznikova žena i porodica žive, iako obveznik živi i radi u inostranstvu. Međutim poreskim obveznikom se može smatrati lice koje duže vreme boravi u Francuskoj - obično pola godine - bez obzira što njegova porodica živi van granica teritorije Francuske).
2. Profesionalni kriterijum (lice koje obavlja bilo kakav posao u francuskoj - prodaja, profesionalno angažovanje i slično - se smatra poreskim obveznikom).
3. Ekonomski i finansijski kriterijum (svako lice koje obavlja svoje ekonomske i finansijske poslove u Francuskoj, smatra se rezidentom, odnosno poreskim obveznikom).

Oporezivi dohodak

Ne postoji opšta definicija oporezivog dohotka, ali se smatra da mora postojati neki stepen ustaljenosti. Da bi se mogao kvalifikovati kao oporezivi dohodak, dohodak mora da ispuni određene uslove:

- mora da bude dohodak globalnog karaktera
- mora da bude neto dohodak
- mora biti na godišnjem nivou
- mora da bude dostupan (tj. da su poreski obveznici u stanju da raspoložu dohotkom)

²² Marko Radačić, Božidar Raičević, Javne finansije, teorija i praksa, DATA STATUS Beograd, 2011. godine, str. 90-91

²³ Navedena tri poreza, odnosno tačke 3.1 Porez na dohodak fizičkih lica, 3.2 Porez na dobit preduzeća i 3.3 Porez na imovinu, obradiću iz materijala koji je dobijen od profesora pod nazivom „France – Direct taxes“

Uopšteno, oporezivi dohodak je neto rezultat svih kategorija poreskih obveznika. Te kategorije su:

- dohodak od nekretnina
- poslovni dohodak
- prihodi od aktivnosti koje obavljaju posebni menadžeri
- poljoprivredni dohodak
- dohodak za rad
- profesionalni dohodak
- investicioni dohodak
- kapitalni dobiti
- pleminiti metali, nakit, umetnička dela, antikviteti, kolekcionarski predmeti
- drugo.

Dohodak oslobođen oporezivanja

Izuzeti su sledeći dohoci:

- naknada za prekovremeni rad
- određena otpremnina i penzione kompenzacije
- dohodak zaposlenih studenta mlađih od 25 godina
- životne rente
- određene vrste kapitalnih dobitaka

Lične olakšice

Lične olakšice se odnose na:

- rashodi od kamata
- medicinski troškovi
- premije osiguranja
- donacije
- ostali rashodi

Kredit

Poreski krediti se mogu dobiti za:

- osnovne troškove domaćinstva
- nabavku ekoloških automobila
- troškovi za brigu o deci
- pretplata za akcije određenih malih i srednjih preduzeća
- investicije u inostrane departmane i teritorijalne kolektivitete
- investicije u stambene prostorije namenjene za rentiranje
- posebni dodaci za maloletnu decu
- troškovi vođenja domaćinstva
- troškovi školovanja
- ulaganje u istraživanje fondova rizičnog kapitala
- ulaganje u fondove rizičnog kapitala
- premija za zapošljavanje
- rezidenti stranih departmana
- preuzimanje malih i velikih preduzeća
- očuvanje i obnova poverljivih objekata
- članstvo u uniji
- donacije
- smanjenje ograničenja opšteg poreza

Stope

Postupci za obračunavanje poreza na dohodak su složeni i biće navedeni u daljem radu.

Određene kategorije dohotka podležu paušalnom oporezivanju, i to se odnosi na:

- određene vrste kamata, za koje poreski obveznici mogu da se odluče za porez po odbitku
- kapitalni dobiti koji se oporezuju po fiksnoj stopi
- određene vrste autorskih prava

Sledeća tabela predstavlja listu koeficijenata (sa kojim se deli neto oporezevi dohodak) koje se mogu primeniti na većinu porodičnih situacija:

Status	Koeficijent
Samac/a, razveden/a, udovac/ica bez dece	1
Samac/a, razveden/a, udovac/ica sa jednim detom preko 18 godina, sa usvojenim	1.5

detetom ili invalidom ili ratnim veteranom; samac ili razveden koji živi sa jednim detetom	
Venčani bez dece; samac/a ili razveden/a, ne živi u vanbračnoj zajednici sa jednim detetom; samac/a ili razveden/a u vanbračnoj zajednici sa dvoje dece	2
Venčani ili udovac/ica sa jednim detetom; samac/a razveden/a, ne živi u vanbračnoj zajednici sa dvoje dece	2.5
Venčani ili udovac/ica sa dvoje dece; samac/a ili razveden/a u vanbračnoj zajednici sa troje dece	3
Samac/a ili razveden/a ne živi u vanbračnoj zajednici sa troje dece	3.5
Venčani ili udovac/a sa troje dece; samac/ica, razveden/a u vanbračnoj zajednici sa 4 dece	4
Samac/a ili razveden/a koji ne žive u vanbračnoj zajednici sa 4 dece	4.5
Venčani ili udovac/ica sa 4 dece; samac/a ili razveden/a u vanbračnoj zajednici sa 5 dece	5
Samac/a ili razveden/a ne živi u vanbračnoj zajednici sa 5 dece	5.5
Venčani ili udovac/ica sa 5 dece; samac/a ili razveden/a u vanbračnoj zajednici sa 6 dece	6

Za 2011. godinu stope oporezivanja dohotka su:

Oporezivi dohodak (EUR)			Stopa (%)	
Do			5,963	0
5,963	–		11,896	5.5
11,896	–		26,420	14
26,420	–		70,830	30
70,830	–		150,000	41
Preko			150,000	45

Sledeću formulu je razradila poreska uprava, koja omogućava jednostavan obračun poreza na bruto dohodak za 2011. godinu:

Vrednost I/C (EUR)			Bruto porez	
Do			5,963	0
5,963	–		11,896	$(I \times 0.055) - (327.97 \times C)$
11,896	–		26,420	$(I \times 0.14) - (1,339.13 \times C)$

26,420	–	70,830	$(I \times 0.30) - (5,566.33 \times C)$
70,830	–	150,000	$(I \times 0.41) - (13,357.63 \times C)$
Preko		150,000	$(I \times 0.45) - (19,357.63 \times C)$

I – prilagođeni ukupan prihod

C - broj "akcija" koji su rezultat primene obračuna koeficijenta za porodice

Bruto porez se obračunava po sledećim formulama:

$(EUR\ 10,000 \times 0.055) \times 3 - (327.97 \times 3) = EUR\ 666.09$
ili $(EUR\ 30,000 \times 0.055) - (327.97 \times 3) = EUR\ 666.09$

Dodatno smanjenje poreza

Za poreske obveznike čiji je porez obračunat po navedenim pravilima, manji od 960 evra, porez se može obračunavati sledećom formulom

$$666.09 - \left(480 - \frac{666.09}{2}\right) = EUR\ 519.14$$

2.2. Porez na dobit preduzeća

Shodno teritorijalnom principu porez na dobit preduzeća zavisi od prirode i izvora prihoda. Porez se jednako odnosi i na domaće i na strane kompanije, naravno vodeći računa da se dobit ostvaruje u okviru francuske teritorije. Oporezivanje je globalnog karaktera, što znači da se oporezuju ukupni izvori dohotka i sve kategorije poreskih obveznika. Poreska šifra obveznika omogućava da računovodstveni standardi čine glavnu tačku za procenu poreske osnovice.

Poreska obaveza se ograničava na dobit, koja se određuje na osnovu dva metoda. Prema prvom metodu, koji je zasnovan na bilansu uspeha, dobit je rezultat bilo koje vrste poslovanja poreskih obveznika, uključujući i kapitalnu dobit od prodaje osnovnih sredstava. Druga metoda, zasnovana na bilansu stanja, uvedena je da bi povećala obim poreske osnovice. Prema ovom metodu dobit kompanije je razlika između neto vrednosti na početku finansijske godine, i neto vrednosti na kraju finansijske godine, smanjen za dodatne doprinose i povećan za raspodelu dobiti akcionarima. Neto vrednost predstavlja višak neto imovine nad ukupnim obavezama preduzeća. Značaj ovog metoda je u tome što svako povećanje ili smanjenje aktive ili pasive utiče na poresku osnovicu, gde je prihod isključivo određen na osnovu finansijskog izveštaja (prvi metod). Dakle, na osnovu ova dva metoda, oporezivi prihod uključuje poslovni prihod, pasivne prihode (npr. kapitalna dobit, dobit od revalorizacije osnovnih sredstava, subvencije, zarade od berzanskih transakcija, odricanje od duga kod poverioca i obeštećenja) koji su podložni određenim promenama i izuzecima.

Izuzeti prihodi

Najvažniji tipovi izuzetih prihoda obuhvataju:

- kapitalne doprinose formiranja ili kasnijeg povećanja kapitala,
- 95% domaćih i stranih dividendi pod određenim uslovima
- 90% (95% za finansijske godine koje se završavaju pre prvog januara 2011. godine) od kapitalnih dobitaka za učešće u preduzećima: poslovni prihod od stranih izvora, investicioni prihod stranih izvora i drugi tipovi prihoda koji su efektivno povezani sa određenim stalnim prihodima u inostranstvu, isključeni su od poreza na dohodak.

Odbici

Opšti principi

Za računovodstvene i poreske potrebe, troškovi se moraju obračunavati čim se pojavi obaveza za plaćanjem, ne vodeći računa o datumu konkretne isplate i fakturisanja. Poreska šifra obveznika omogućava uvid u poreze koji su umanjeni za svrhe poreza na dobit:

- teritorijalni ekonomski doprinosi i dodatni porezi
- porez na plate
- registraciona obaveza
- porez na nepokretnosti i srodni porezi
- porez na zanatsko obrazovanje
- socijalna sigurnost i srodni doprinosi
- doprinosi za usavršavanje
- smanjenje poreza poslodavaca koji nisu ispunili minimum fonda zarade za investicije
- porez na prevoz u Parizu
- carine
- porezi po odbitku koji padaju na teret isplatioca
- ostali porezi manjeg značaja

Količina dividendi koje preduzeće distribuira ne posmatra se kao umanjeni trošak.

Stope

Standardna stopa poreza na dobit je 33%. Pored toga, velike kompanije čija korporativna poreska obaveza prevazilazi 763.000 evra plaćaju socijalnu doplatu u iznosu od 3,3% koja je dodata na korporativni porez koji je prešao 763.000 evra. Dakle, dobijena efektivna stopa na tom delu je 34,43%. Za finansijske godine zaključene između 31. decembra 2011. godine i 31. decembra 2015. godine, 5% posebne poreske doplate na korporativnu poresku obavezu nametnuta je kompanijama koje posluju sa prometom većim od 250.000.000 evra. U tom smislu, prag prometa kompanije ne uključuje finansijske rezultate ili vanredne rezultate koji su ostvareni van granica Francuske. Porez konsolidovane grupe se primenjuje na poresku doplatu koja se odnosi na bruto porez na dobit kompanije bez obzira na promenljivost stope (npr. 15, 19 ili 33,33%) nakon umanjenja za prenesene gubitke, ali pre unosa bilo kakvog poreskog kredita. Kao rezultat dobijamo efektivnu poresku stopu za velike kompanije u iznosu od 36,10%.

Smanjena stopa (posebna stopa)

Pod određenim uslovima smanjena stopa od 15% odnosi se na prihode od licenciranih patenata, patentiranih izuma i proizvodnih procesa koji su u vezi sa takvim patentima i patentiranim izumima, iako oni čine poreze privatnog sektora.

Mala i srednja preduzeća podležu porezu na dobit po stopi od 15% na prvih 38.120 evra profita, a podležu standardnoj stopi za profit veći od toga.

Smanjena stopa se primenjuje za preduzeća koja ostvaruju sledeće uslove:

- godišnji promet novca ne sme da prelazi 7.630.000 evra
- kapital mora da bude potpuno isplativ
- najmanje 75% akcija moraju da drže pojedinci ili mala i srednja preduzeća

Mikro preduzeća podležu posebnom režimu oporezivanja. Nakon izbora od strane poreskih obveznika, mesečni i kvartalni porez po odbitku se obračunava po stopi od 13% za prihode od prodaje robe, a za prihode od usluga se obračunava po stopi od 23%. Od 1. januara 2009 godine prag je 81.500 evra za industrijske i komercijalne prihode od prodaje, a 32.600 za industrijske i komercijalne prihode od poslovnih usluga. Donji pragovi su podvrgnuti godišnjim promenama u skladu sa stopom inflacije.

Neprofitne organizacije

Neprofitne organizacije su izuzete iz oporezivanja dobiti preduzeća (jedino ako ne obavljaju određene aktivnosti profitnog karaktera) ali podležu oporezivanju po specijalnim stopama gde je prihod pasivne prirode:

- 24% za prihode od zakupa, sumarstva, i poljoprivrednog dohotka
- 15% za dividende, bez obzira na njihov izvor (od 31. decembra 2009. godine)
- 10% za prihode od specifičnih investicija (kamate na obveznice emitovane od 1987. godine, dužničke hartije od vrednosti, specijalna blindirana vozila)

Minimalni godišnji porez

Pravna lica koja podležu porezu na dobit su obavezana godišnjim paušalnim porezom. Minimalni godišnji porez (IFA) se odbija za svrhe korporativnog poreza. Od 2010. godine preduzeća koja imaju obrt novca manji od 15 miliona evra su izuzeta. Porez je ukinut od 1. januara 2014. godine.

Godišnji paušalni porez u odnosu na obrt novca se isplaćuje kako je navedeno u tabeli:

Obrt novca (EUR)	Minimalni porez (EUR)
------------------	-----------------------

Do		15,000,000	0
15,000,000	–	75,000,000	20,500
75,000,000	–	500,000,000	32,750
Preko		500,000,000	110,000

Novoosnovane firme su oslobođene plaćanja IFA u roku od tri godine, pod uslovom da je 50% njihovog kapitala u obliku novca. Kompanije čiji obrt novca ne prelazi 300.000 evra su oslobođene ovog poreza.

Kapitalna dobit

Dugoročna kapitalna dobit se oporezuje po sniženoj stopi od 15%. Dobici po akcionarskom učešću su oslobođeni poreza na dobit. Međutim paušal od 12% na bruto dobit (5% za neto dobiti ostvarene u finansijskoj godini koja se završava pre 1. januara 2011. godine, 10% za neto dobiti ostvarene u finansijskoj godini koja se završava pre 1. januara 2012. godine) smatra se da predstavlja nesmanjujući trošak, dodat na oporezivu dobit i oporezivan po standardnoj stopi korporativnog poreskog dohotka.

Dividende

Po pravilu, nijedan porez po odbitku se ne odnosi na rezidente. Međutim, od 18. avgusta 2012. godine, naplata od 3% se odnosi na isplaćene dividende domaćih (francuskih) preduzeća, i stranih firmi koje podležu francuskom korporativnom porezu na dobit.

Kamata

Kao opšte pravilo, ni jedan porez po odbitku se ne odnosi na rezidente. Ipak finansijske institucije su u obavezi da primenjuju porez po odbitku za obveznice, i pozajmice koje su izdate pre 1987. godine. Porez po odbitku obračunava se po stopi od 12% za obveznice izdate pre 1965. godine, a po stopi od 10% za obveznice izdate u periodu od 1. januara 1965. godine do 31. decembra 1986. godine. Državne obveznice se ne oporezuju.

2.3. Porez na imovinu

Porez na imovinu preduzeća

Porez na kapital

Ne postoji porez na kapital niti porez na poslovni kapital. Pravna lica, bez obzira kakvu vrstu nepokretne imovine u Francuskoj poseduju, direktno ili indirektno, ona se oporezuje prema stopi od 3%, izračunato po tržišnoj vrednosti imovine. Porez ne obavezuje između ostalih: rezidente EU ili kompanije koje se nalaze u zemljama sa kojima Francuska ima potpisan ugovor u poreskoj saradnji, francuske kompanije čija nepokretna imovina ne čini ni 50% ukupne imovine i kompanije koje imaju efektivno upravljanje u Francuskoj.

Izuzeci su sledeća pravna lica:

- međunarodne organizacije, strane suverene države, i strane javne institucije
- kompanije koje se nalaze na francuskoj ili stranoj berzi
- penzioni fondovi i druge neprofitne organizacije koje se bave poslovima filantropskog, socijalnog, kulturnog ili obrazovnog karaktera, ali pod uslovom da dokazu da ovakve aktivnosti opravdavaju posedovanje nepokretne imovine
- francuske kompanije čija nepokretna imovina ne čini ni 50% ukupne imovine
- kompanije koje se nalaze u zemljama sa kojima Francuska ima potpisan ugovor o poreskoj saradnji
- kompanije koje imaju efektivno upravljanje u Francuskoj.

Specifičan porez za visokorizično finansijsko i bankarsko poslovanje

Banke i finansijske institucije koje podpadaju pod osiguravajući režim monetarnog i finansijskog koda su obavezne da plaćaju određenu taksu od 0,5% (0,25% pre prvog januara 2013. godine).

Porez na imovinu fizičkih lica

Francuski građani su u obavezi da plaćaju porez na imovinu bez obzira u kojoj državi se ta imovina nalazi. Međutim od prvog januara 2009. godine, lica koja su postala građani Francuske, a koji nisu bili građani francuske prethodnih 5 godina, podležu porezu na neto imovinu koju su ostvarili u tih 5 godina, ali se taj porez ne odnosi na imovinu koje lice poseduje u inostranstvu. Lica koja nisu građani Francuske se oporezuju samo na imovinu koja se nalazi na teritoriji Francuske. Oporezivanje se procenjuje na osnovu fiskalnog prometa domaćinstva. Lica koja žive u braku bi trebalo to da naglase zbog obračunavanja ukupnog poreza na imovinu bračnog para.

Poreska osnovica

Porez na neto imovinu pojedinca se odnosi na svaku vrstu imovine (uključujući i pokretnu imovinu, hartije od vrednosti, novac, nepokretnosti), koja nije posebno izuzeta ako ne prelazi granicu od 1.300.000 evra za 2013 godinu. Sva imovina mora biti prevedena u tržišnu vrednost imovine do 1. januara tekuće godine. Porez na neto imovinu koja se obračunava po opštoj stopi se odnosi na imovinu vrednosti do 2.570.000, a imovina koja prelazi ovu vrednost se izračunava po posebnoj stopi. Poreski obveznici koji investiraju u mala i velika preduzeća u iznosu do 45.000 evra, imaju beneficije smanjenja poreske obaveze za 50% od iznosa uložених sredstava. Porez se smanjuje za 70% za lica koja daju poklone u iznosu do 50.000 evra obrazovnim institucijama i istraživačkim centrima.

Imovina koja je potpuno ili delimično oslobođena ove vrste poreza je:

- poslovna imovina
- antikviteti, umetnička dela, kolekcionarski predmeti, akcije kompanija koja se poseduju ovakvu imovinu
- književna i umetnička autorska prava
- drva i sume
- poljoprivredna imovina u dugoročnom zakupu
- penzije

Stope

Porez na neto imovinu se obračunava prema sledećoj šemi:

Porez na neto imovinu (EUR)		Stopa poreza (%)
Do	800.000	0
800.000	– 1.300.000	0.50
1.300.000	– 2.570.000	0.70
2.570.000	– 5.000.000	1.00
5.000.000	– 10.000.000	1.25
Preko	10.000.000	1.50

Porez na nepokretnosti

Porez na nepokretnosti se odnosi i na javna dobra i na ličnu imovinu. Porez se plaća godišnje svakog prvog januara.

ZAKLJUČAK

Francuska Republika proteklih godina ima problema u smislu rasta nezaposlenosti, koja je proteklu deceniju dostigla maksimalnih 10%, kao i porasta dugovanja, tako da je otplata kamata postala druga najveća stavka troškova države posle obrazovanja. Iako je Francuska Republika poznata u svetu kao jedna od država sa relativno najvišim ukupnim poreskim opterećenjem, nova francuska socijalistička vlada pokrenula je dolaskom na vlast pokrenula nove reforme poreskog sistema, koja je podrazumevala povećanje poreza, kako bi se povećali javni prihodi i time smanjio deficit budžeta. Povećanje poreza je u najvećoj meri pogodilo najbogatije pojedince i domaćinstva, kao i velike kompanije i banke.

Upravo preko tri najvažnija direktna poreza: porez na dohodak građana, porez na dobit preduzeća i porez na imovinu, obrađenih u ovom radu, pokušao sam da opišem i čitaocima približim sistem direktnog oporezivanja u Francuskoj Republici. Može se zaključiti da je poreski sistem Francuske prilično komplikovan, sa mnogo različitih kriterijuma određivanja poreskih obveznika i iznosa koji podležu oporezivanju, da postoje različiti kriterijumi po kojima se dolazi do poreskih olakšica i oslobođenja, što svakako ovu problematiku čini kompleksijom.

Ostaje da se vidi da li će ovakav poreski sistem doneti Francuskoj veću korist ili gubitak, shodno tome da su prema reformi oporezivanja mnogi iskazali nezadovoljstvo, počev od Ustavnog suda, koji je odbacio određene predloge povećanja poreza (npr. Porez od 75% na ekstraprofit), preko organizovanja demonstracija nezadovoljnog stanovništva, sve do mnogih poznatih ličnosti, koji su zbog načina oporezivanja u ovoj republici, napuštali Francusku i odricali se njenog državljanstva.

Stara izreka glasi: „Bog živi u Francuskoj“, mada sve više liči da su ti dani prošli, i da se, bar što se fiskalne politike tiče, on sada seli u neke druge krajeve, a da se stručnjaci iz ove oblasti u Francuskoj moraju potruditi kako bi ga namamili i vratili natrag.

LITERATURA

1. Radičić, M. i Raičević, B., „Javne finansije – teorija i praksa“, Ekonomski fakultet, Subotica 2008. godina.
2. Nusret E. Agić, Državno i društveno uređenje, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet kriminalističkih nauka Sarajevo, 2006. godine
3. Đurović-Todorović, J. i Đorđević, M., „Javne finansije“, Ekonomski fakultet, Niš 2010. godina,
4. OECD (2010), Revenue Statistics 2010 – Special feature: Environmental Related Taxation, OECD Publishing
5. A Panorama of agriculture and the agri-food industries, France 2008
6. Reforme socijalnih programa u Francuskoj, Institut za pravo i finansije d.o.o.
7. „kWh Elektroprivreda Srbije“, broj 430, novembar 2009.godine
8. www.search.worldbank.org
9. www.acuity.com
10. www.stats.oecd.org
11. www.agriculture.gouv.fr
12. www.dados-europe.org
13. www.pks.rs
14. www.gralon.net
15. www.ceppei.ba
16. www.eps.rs
17. Materijal „France – Direct taxes”

Nemanja Smajović²⁴

Abstract

In all modern countries, the most common form of public revenues occur taxes, which are providing the money, which depot collected from individuals and legal entities on the basis of their financial sovereignty in order to cover the needs of the public, or public expenditure without any protivnanknade. The primary purpose of taxation is funding prescribed jurisdiction of the state and its units.

The modern state tax systems differ from one another, whereby these differences are mainly

²⁴ Nemanja Smajović, master student in Public finance, University of Defense, Military Academy, Generala Pavla Jurišića Šturma no. 33, Belgrade, Serbia.

caused by the political and economic arrangements. The place and role of the specific tax is different in industrialized countries, compared to countries in transition. With this in mind, the paper will be presented to the French tax system, as a member of the European Union with the highest level of public spending in Western Europe.

Key words: French Republic, tax, fiscal system